

HANDREIKING PARTICIPATIEVE MONITORING EN EVALUATIE

MONITORING & EVALUATIE

Er kunnen grofweg twee redenen zijn om je interventie en/of integrale samenwerking te willen monitoren:

- om de effecten in kaart te brengen; of
- om, al doende, met elkaar leren over wat er goed gaat, en wat er beter kan

In Wijzer in de Wijk hebben we gekozen voor de focus op het tweede. Juist omdat het doel is **om te leren hoe de integrale samenwerking beter kan**; (niet om te onderbouwen dat samenwerking zinvol is). Op deze manier gaan monitoren, leren en implementeren hand in hand.

Lokaal maatwerk

Om het monitorplan aan te laten sluiten bij wat voor de lokale praktijk zinvolle (leer)vragen zijn, zijn we op basis van 4 hoofdvragen, in elke wijk afzonderlijk het gesprek aangegaan over wáárom het voor hen belangrijk was om te monitoren, wát en hoe er gemonitord kon worden, en vooral met welk doel.

In deze handreiking leggen we uit hoe we dat gedaan hebben.

INHOUD

1 Achtergrond	2
• Vier leidende hoofdvragen	2
• Methodiek: Participatief Actieonderzoek	2
• Monitoren, Leren & Implementeren	2
• Lokale, Participatie aanpak	3
2 Draaiboeken co-creatie sessies	4
Sessie 1: WAT willen en kunnen we monitoren om de 4 vragen te beantwoorden?	4
Sessie 2: HOE kunnen we de aanpak of interventie monitoren?	7
3 Uitwerken van het monitorplan	9

4 leidende hoofdvragen

In Wijzer in de Wijk stonden in iedere wijk vier leidende hoofdvragen centraal:

- Bereiken de interventies de (juiste) bewoners?
- Verlopen de interventies met de juiste focus?
- Is de samenwerking tussen de (keten-)partners verbeterd?
- Voelen bewoners zich (positief)gezonder?

Methodiek: Participatief actiegericht onderzoek

We hebben gekozen voor een actiegericht onderzoeksmodel: waarbij monitoren niet primair wordt ingezet om te rapporteren, maar om van te leren.

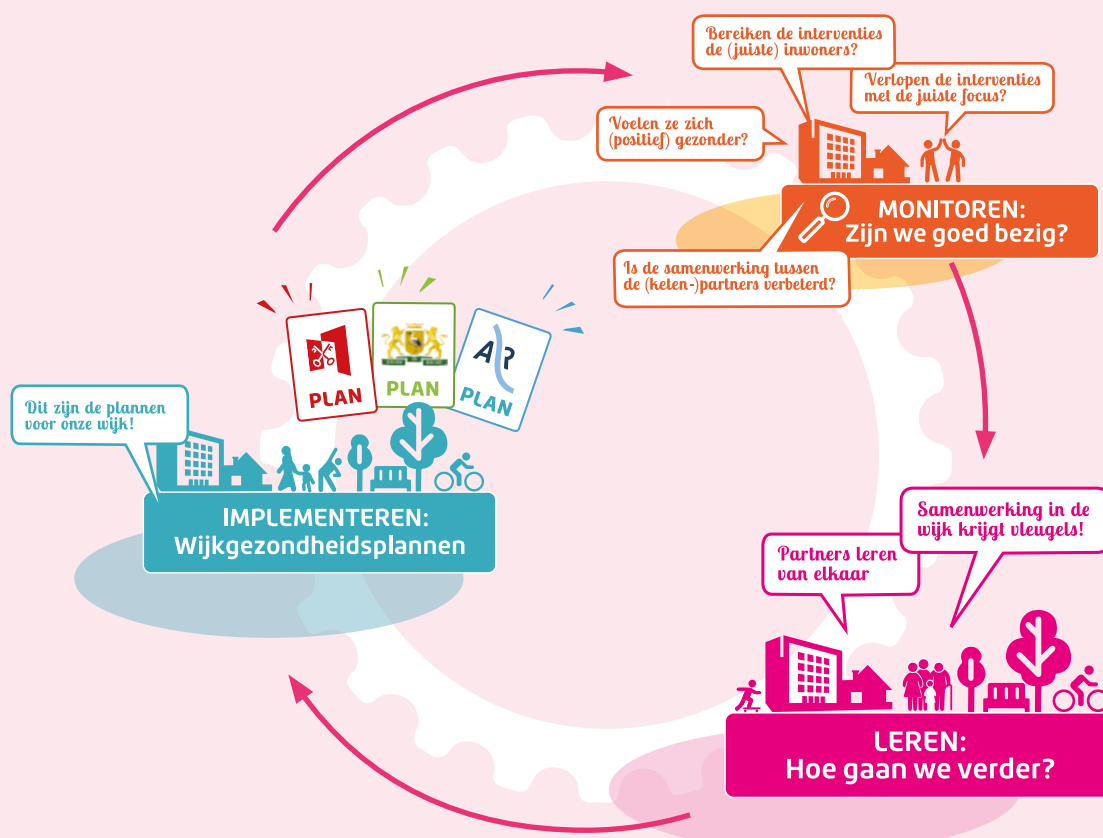

Doel monitoring:

Samen met de betrokkenen **inzicht** ophalen over de uitvoering en de bevorderende en belemmerende factoren van de implementatie van de wijkaanpakken (onderzoek)

om hier gezamenlijk **lessen uit te trekken** die de lokale praktijk ondersteunen de aanpak al doende verder te implementeren en bij te sturen waar nodig (actie)

Monitoren, Leren & Implementeren

Lokale, participatieve aanpak

“Allereerst werd een **actiegroep** samengesteld, bestaande uit professionals van de verschillende betrokken interventies en/of (keten)partijen die met elkaar straks het monitoren en leren ook daadwerkelijk gaan doen”

Om te komen tot een lokaal monitorplan, zijn twee **co-creatie sessies** georganiseerd:

Eerste sessie: Met elkaar bepalen **WAT** we willen en kunnen “meten” om de aanpak/de interventie te kunnen monitoren.

Tweede sessie: Met elkaar bepalen **HOE** we de aanpak / interventie kunnen monitoren.

Met als doel: Een lokaal gedragen **monitorplan** per wijk /gemeente waarin duidelijk wordt:

- hoe de vier monitorvragen beantwoord voor kunnen worden
- wie daarin welke rol / taak heeft
- hoe we het leren met de actiegroep organiseren

Eigenaarschap

Door de betrokken zelf, en vooral samen, uit te laten werken wat voor hun lokale praktijk betekenisvolle uitkomsten en indicatoren te zijn, wordt het monitorplan lokaal gedragen en wordt het monitoren en evalueren logisch onderdeel van de samenwerking.

LEES OOK

Positief gezonde aanpak van Wijzer in de Wijk leidde tot meer draagvlak onder deelnemers: 'Niet monitoren om te rapporteren, maar om te leren'

In het project Wijzer in de Wijk zijn de gemeenten Alphen aan de Rijn, Den Haag en Leiden met elkaar en met bewoners, partners in de wijken en beleidsmakers aan de slag gegaan met Positieve Gezondheid om met een integrale en preventieve aanpak gezondheidsachterstanden terug te dringen. In het traject leren de gemeenten door onderlinge verschillen en overeenkomsten veel van elkaar, en vooral de nieuwe manier van het monitoren is verfrissend. "Monitoring sluit aan bij dat wat voor de gemeenten en haar partners betekenisvol is."

Lees het volledige artikel in de Kennisbank van het Instituut voor Positieve Gezondheid

Monitoring op maat, hoe doe je dat?

De gemeenten Leiden, Alphen aan den Rijn en Den Haag zijn in 2020 van start gegaan met de uitvoering van hun wijkgezondheidsplannen in Stevenshof, Alphen Noord en Den Haag Zuidwest. De komende jaren gaan ze de voortgang volgen.

Een globaal idee voor de monitoring lag er al, maar fine tuning was nodig. Marloes van der Klauw (TNO) en Ido de Vries (Werkplaats Sociaal Domein Den Haag & Leiden) trokken samen met de lokale procesbegeleiders op om dit vorm te geven.

Marloes en Ido spreken over hun ervaringen op de website van de AWPG.

Draaiboek Sessie 1:**Wat willen en kunnen we monitoren om de 4 vragen te beantwoorden?****OPDRACHT****Wat is betekenisvol om te monitoren?**

Ga in tweetallen uiteen en neem één van de monitorvragen om met elkaar na te denken en uit te werken welke informatie voor jullie belangrijk is. Gebruik de tips en hulpvragen om dit scherp te krijgen.

Wissel na 20 minuten van vraag en gesprekspartner.

Tips

- Ga vooral uit van wat voor de (verbetering) van de uitvoering relevante informatie is. Wat helpt jullie om een volgende stap te maken in de samenwerking en uitvoering?
- Je kunt zowel denken aan harde cijfers, maar ook aan meer kwalitatieve, verhalende uitspraken van bewoners en professionals
- Hoe meer we gebruik kunnen maken van wat jullie al meten en bijhouden, hoe minder extra investering het onderzoek kost
- Het is een brainstorm, dus denk breed! We gaan straks de vragen prioriteren.
- Denk ook na: wie kan er antwoord geven op deze vraag? Wie heeft hier inzicht in?

Monitorvraag 1:

Bereiken we de juiste inwoners? Waaruit blijkt dat? En waaruit blijkt als dat niet zo is?

Hulpvragen

- Wie zijn de juiste inwoners?
- Wie is de beoogde doelgroep van de aanpak of interventie
- Voor wie is de aanpak of interventie niet bedoeld?
- Wie neemt er nu vooral deel aan de aanpak of interventie ?
- Welke groepen mis je?
- Welke aanvullende doelgroepen zou je willen bereiken?
- Welke groep heeft het meest baat bij de aanpak of interventie?
- Welk deel van de beoogde doelgroep bereik je?
- Bereik je "genoeg" inwoners?
- Wie heeft er nu al een goed bereik bij inwoners? Wie niet?

Monitorvraag2:

Voelen inwoners zich gezond(er)? Waaruit blijkt dat? En waaruit blijkt als dat niet zo is?

Hulpvragen

- Wat is "gezond"?
- Wat doet de aanpak of interventie voor de gezondheid van inwoners?
- Op welke inwoners heeft de aanpak of interventie geen effect?
- Op welke aspecten van Positieve Gezondheid speelt de aanpak of interventie een rol?
- Welk aspect van positieve gezondheid is voor inwoners belangrijk?
- Wat zijn de doelstellingen van de aanpak of interventie?
- Waaraan merk je of inwoners iets hebben aan de aanpak of interventie?
- gezonder dan wat? (dan voor de interventie, dan anderen etc)
- Welke beoogde uitkomsten heeft de aanpak of interventie nog meer?

Monitorvraag 3:

Is de samenwerking verbeterd? Waaruit blijkt dat? En waaruit blijkt als dat niet zo is?

Hulpvragen

- Met wie wordt er binnen de aanpak of interventie samengewerkt?
- Hoe ziet de samenwerking eruit rond bijvoorbeeld: werving, intake, overdracht, uitvoering, de terugkoppeling, monitoring, casuïstiekbespreking en evaluerend overleg
- Wat is kenmerkend voor een goede samenwerking?
- Welke elementen van samenwerking zijn voor verbetering vatbaar?
- Wat vraagt een betere samenwerking van de verschillende partijen?
- Wat merken inwoners van een betere / slechtere samenwerking?

Monitorvraag 4:**Verloopt de interventie / aanpak goed? Waaruit blijkt dat? En waaruit blijkt als dat niet zo is?**

Hulpvragen

- Wat staat er in het werkplan van de aanpak?
- Wordt de interventie uitgevoerd zoals beschreven in de richtlijnen?
- Weten alle partijen wat ze moeten doen?
- Hoe verloopt registratie en documentatie?
- Welk element maakt de aanpak tot een succes?
- Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren bij de uitvoering van de interventie?
- Wat is de oorzaak van uitval?
- Hoe waarderen de deelnemers de aanpak / de interventie?
- Hoe wordt de uitvoering geëvalueerd?

Uitwerking en Discussie

Kom als groep weer plenair bij elkaar en breng de uitkomsten van de groepjes samen in één overzicht. Bespreek deze met elkaar.

Hieronder een aantal discussievragen:

- Waarom zijn deze uitkomsten waardevol voor jullie om te monitoren?
- Wat zijn de gemeenschappelijke delers?
- Wat zijn de meest bepalende uitkomsten?
- Welke uitkomsten zouden jullie het liefst willen monitoren?
- Wat zijn de uitkomsten waar iedereen achter staat?

Monitorvraag	Ja Waaruit blijkt dat	Nee Waaruit blijkt dat
Bereiken we de juiste inwoners?		
Voelen inwoners zich gezond(er)?		
Is de samenwerking verbeterd?		
Verloopt de interventie goed?		

Draaiboek Sessie 2:

HOE kunnen we de aanpak of interventie monitoren?

- 1 Op basis van welke bronnen?
- 2 Hoe organiseren we het monitoren en leren?

OPDRACHT

Pak het overzicht erbij dat in de eerste sessie gemaakt is, en probeer, en probeer met elkaar, of in groepjes, in voor elke vraag concreet te maken HOE je antwoord kan krijgen op deze vraag (zie volgende pagina's):

Tips

- Denk na over de indicatoren die al gemeten worden, en deelvragen die je aanvullend zou willen beantwoorden
- Wie heeft hier het beste inzicht in of zou kunnen helpen dit op te halen? (bron)
- Je kunt zowel denken aan harde cijfers, maar ook aan meer kwalitatieve, verhalende uitspraken van bewoners en professionals
- Hoe vaak zou je dit willen monitoren, en op welk moment?
- Denk ook na over je leer- en implementatievragen: wat zouden we hierover met elkaar willen leren ten behoeve van de implementatie en uitvoering van onze interventie / aanpak? > Dit zijn de vragen die je in de leerbijeenkomsten met elkaar gaat beantwoorden

Monitorvraag 1:

Bereiken we de juiste inwoners?

<i>Wat wordt er al gemeten</i>	<i>Deelvraag</i>	<i>Bron</i>
<i>Wat is aanvullend relevant</i>		

Leer- en implementatievragen; Wat zouden we hierover met elkaar willen leren ten behoeve van de implementatie en uitvoering van onze interventie / aanpak?

Voorbeelden van Leer- en implementatievragen:

- Hoe kunnen we (gezamenlijk) meer inwoners bereiken?
- Hoe kan de bekendheid van deze interventie of aanpak worden vergroot?
- Welke aanvullende doelgroepen zouden we willen bereiken?
- Welke bewoners bereiken we niet, en waarom?
- Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren in het bereiken van de juiste inwoners voor de interventie / aanpak?
- Waarom bereiken we (een deel van) deze bewoners niet?

Monitorvraag 2:

Voelen inwoners zich (positief) gezonder?		
<i>Wat wordt er al gemeten</i>	<i>Deelvraag</i>	<i>Bron</i>
<i>Wat is aanvullend relevant</i>		

Leer- en implementatievragen; Wat zouden we hierover met elkaar willen leren ten behoeve van de implementatie en uitvoering van onze interventie / aanpak?

Voorbeelden van Leer- en implementatievragen:

- *Behalen we het resultaat met onze interventie / aanpak zoals beoogd?*
- *Hoe kunnen we onze aanpak / interventie meer van meerwaarde maken voor de (positieve) gezondheid van deelnemers?*
- *Op welke vlakken gaat het goed, op welke vlakken kan het beter?*
- *Hoe kan de toegevoegde waarde van de interventies worden vergroot?*

Monitorvraag 3:

Verloopt de interventie goed?		
<i>Wat wordt er al gemeten</i>	<i>Deelvraag</i>	<i>Bron</i>
<i>Wat is aanvullend relevant</i>		

Leer- en implementatievragen; Wat zouden we hierover met elkaar willen leren ten behoeve van de implementatie en uitvoering van onze interventie / aanpak?

Voorbeelden van Leer- en implementeervragen:

- Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren bij de uitvoering van de interventie / aanpak?
- Hoe kan de uitvoering van de interventie of aanpak worden verbeterd?
- Hoe kan het aanbod beter aansluiten bij de behoefte van inwoners?
- Hoe kunnen we de communicatie met de deelnemers verbeteren?
- Hoe zorgen we voor versterking en continuïteit van deze interventies?

Monitorvraag 4:

Is de samenwerking verbeterd?		
Wat wordt er al gemeten	Deelvraag	Bron
Wat is aanvullend relevant		

Leer- en implementatievragen; Wat zouden we hierover met elkaar willen leren ten behoeve van de implementatie en uitvoering van onze interventie / aanpak?

Voorbeelden van Leer- en implementeervragen:

- Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren bij de uitvoering van de interventie / aanpak?
- Hoe kan de uitvoering van de interventie of aanpak worden verbeterd?
- Hoe kan het aanbod beter aansluiten bij de behoefte van inwoners?
- Hoe kunnen we de communicatie met de deelnemers verbeteren?
- Hoe zorgen we voor versterking en continuïteit van deze interventies?

Hoe organiseren we het monitoren en leren?

Nu we weten wat we willen monitoren, en hoe we willen monitoren, is het belangrijk om te bedenken hoe we het monitoren en leren willen organiseren. Werk hiertoe onderstaande elementen uit:

- ☐ Wie vormen de kerngroep?
- ☐ Hoe vaak komt die bij elkaar?
- ☐ Wie heeft daarin welke rol / taak?
- ☐ Wanneer kunnen we welke monitordata verzameld hebben?
- ☐ Wat staat er wanneer op de agenda?
- ☐ Hoe gaan we met elkaar in gesprek over de leervragen?

- ☐ Is er ondersteuning nodig voor het faciliteren van de leerbijeenkomsten?
- ☐ Hoe leggen we de uitkomsten van het monitoren en leren vast?
- ☐ Hoe haken we “volgers” en/of bestuurders aan?
- ☐ Welke andere dingen hebben we nodig?

3

UITWERKEN VAN HET MONITORPLAN

OPDRACHT

Met het gezamenlijk bepalen van WAT, jullie HOE, willen monitoren, en hoe jullie met elkaar willen leren heb je nu alle ingrediënten opgehaald om een monitorplan te kunnen schrijven. Besteed hierin aandacht aan de volgende aspecten:

Doelstelling

Waarom wil je monitoren en leren?

Focus

Op welke interventie / aanpak ligt de focus

Met wie

Wie vormen de actiegroep

Methode

Op welke manieren ga je data en inzichten verzamelen?
Overzicht van monitorvragen, deelvragen en indicatoren, bronnen en leervragen van Stap 1 en 2

Planning

Wanneer komt wat aan de orde?

Rollen en taken

Wie is er waarvoor verantwoordelijk

Rapportage en Disseminatie

Hoe en wanneer brengen we de inzichten naar buiten?

Zie voor voorbeelden de Monitorplannen van Wijzer in de Wijk van Den Haag, Leiden en Alphen aan den Rijn op www.wijzerindewijk.nl

Organisatie-overstijgende leernetwerken worden steeds meer worden ingezet voor het gezamenlijk werken aan maatschappelijke vraagstukken. Het Framework **Leernetwerken in het sociaal domein** (LISO) biedt een wetenschappelijke basis om jou als trekker, projectleider of betrokkene van het leernetwerk te helpen bij het opstarten of evalueren van het leernetwerk. Ook vind je er voorbeelden uit de praktijk en hulpmiddelen die helpen jouw leernetwerk te versterken.

